

Za istinskog intelektualca nema apsolutne vrednosti koja je izvan kritike, pa to nije ni nacionalni interes, kom ne treba žrtvovati univerzalna prosvetiteljska načela. Konzervativci se tome protive, otud kod njih antiintelektualizam. Kada govori o intelektualcima kao "vojnicima mišljenja" i "borcima savesti" koji se služe "moralnim pištoljima", Valzer sebe samog predstavlja kao žrtvu onih intelektualaca koji instrumentalizuju sramotu nemačke istorije. Zato je i optužio neke intelektualce da su podelu Nemačke pravdali Aušvicom. Ova kritika intelektualaca prisutna je u pruskoj tradiciji i u duhu je nacističkog povezivanja intelektualnosti i jevrejstva – sa kolektivističko nacionalističkim implikacijama (Funke). Kloc i Vigel su kod Valzera prepoznali spoj antiintelektualizma i antisemitizma zato što Jevreji i intelektualci prebacuju Nemcima krivicu, pa se time izmeštaju izvan nacionalnog kolektiva, koji je Valzer definisao kao zajednicu osramoćenih. Koliko je ovo povezano sa novim terminom "Berlinska republika", koja treba da vodi novu aktivnu spoljnu politiku i "novom samosvešću odrasle nacije",

kako se izrazio kancelar Šreder? Po svemu sudeći danas rasterećenju nemačke prošlosti od fašizma ne teže samo konzervativci. Smisao Bubisove metafore o "duhovnoj paljevini" je upozorenje da je Valzer pružio podršku staroj i novoj desnici.

Šta znači Valzerovo pozivanje na savest pojedinca i apel za okončavanjem javnog suočavanja sa holokaustom? On je time predstavio ne samo svoja nacionalna osećanja nego se pokazao i kao znamen protivintelektualnog (Brumlik 1999). Dok su se klasični intelektualci, od Zole do Sartra, nadali da će javnom rečju uticati na političare, Valzer je rekao: "Ja zatvaram zla na čije ukidanje ne mogu da utičem". U ovoj rečenici razotkrio je svoj antiintelektualizam. Valzer je tip novog intelektualca Berlinske republike koji se javlja u sklopu iščezavanja klasičnih levičarskih intelektualaca i rasprave o pravednosti. Kao da se napušta i klasična uloga intelektualca koji pomaže oslobođenju saznanjem. Novi neoliberalni duh vremena doneo je krah političke kulture levičarskih intelektualaca. Govor nagrađenog G. Grasa iz 1997. bio je oproštajni govor levičarskih intelektualaca Borske republike. Valzerov govor 1998. bio je nastup novog tipa intelektualca buduće Berlinske republike (Brumlik 1999). Gras i Valzer izražavaju promenu, oni su simptomi uzroka. Gras se zalagao za azil, što je danas potisnuto, i stideo se u ime Nemačke. Stid je moralni osećaj par excellence. Stid zbog nacističke prošlosti bio je jedan od motora 1968. A tamo gde srećna svest stupa na mesto moralnog i javnog osećanja stida, zatvara se prostor svake politike i svet postaje jednodimenzionalan. Ovaj stid Valzer je pokušao da svede na ćutanje. Njegov govor stoji na početku Berlinske republike, a u vreme pregovora oko koalicije 1998. instrumentalizovan je (Brumlik 1999). Govor o instrumentalizaciji postaje takođe instrumentalan ukoliko se ne položi račun o predmetu instrumentalizacije. Šta ako smo to stvarno zaslužili, uprkos tome što smo naučili da skrećemo pogled? Može li i skretanje pogleda da postane ideologija? Treba da uznemirava okolnost kada izbegavanje neprijatnog stiče status čvrste ideologije. Kada monstruozno postane nepodnošljivo, pa se preko nepodnošljivog više ne može jednostavno preći, tada se treba upitati ne postaje li ono subjektivno prijatno osećanje u određenim istorijskim prilikama opsceno, ukoliko počiva na tome što racionalizovano ophođenje sa objektivnom istinom ovu detronizuje u laž (Zuckermann 1998). Tačno je da se prošlo uvek koristi u pravdanju sadašnjeg. Ali postoji velika razlika između toga da li je podsećanje na žrtve minulog nasilja u službi izbegavanja budućih, ili u cilju pravdanja